

декс передбачав, що право приватної власності на землю, надра, води та ліси в межах УСРР скасоване назавжди (ст. 1), а всі землі в межах УСРР, у чийому б віданні вони не були, становлять власність робітничо-селянської держави (ст. 2). Порушення права державної власності на землю (купівля, продаж, заповіт, дарування, застава землі) заборонялись, а особи, винні в цьому, притягалися до кримінальної відповідальності, а також позбавлялися землі, якою користувалися (ст. 26).

Право на користування землею могло бути здійснене землекористувачем лише у складі земельної громади.

ЗК УСРР 1922 р. передбачав трудову оренду землі і допоміжну найману працю в трудових землеробських господарствах.

Список використаних джерел:

1. Правовая система Украины: история, состояние и перспективы: в 5 т. /Т. 1 Методологические и историко-правовые проблемы формирования и развития правовой системы Украины / под общ. ред. В.М. Цвика, А.В. Петришина. Харьков, 2011. 896 с.

2. Українська Центральна Рада [Текст]: Док. і матеріали: у 2 т. /Т. 1. 4 березня — 9 грудня 1917 р. Київ, 1997. 590 с.

3. ЦДАВО України. Ф. 1064, оп. 1, спр. 13. Арк. 3 зв.

4. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки [Текст]. Т. 2. С. 501—502.

5. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. /Т. 1 Історія держави і права України / редкол.: В.Д. Гончаренко (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 848 с.

6. История отечественного государства и права [Текст]. Ч. 2: учеб. / под ред. О.И. Чистякова. Москва, 1997.

КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ – ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ ЗУНР

МАНВЕЛШВІЛІ Ірина Кахівна,
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Постановка проблеми. В умовах сучасної політичної ситуації в Україні, народ потребує взірця для поведінки нашої політичної еліти, яка б прагнула підняти країну на новий рівень розвитку та зберегти її цілісність та суверенність. Саме однією з таких постатей в історії української держави є Кость Левицький – видатний політичний діяч ЗУНР та борець за волю українського народу.

Стан дослідження: Кость Левицький – надзвичайно талановита особа, яку не можна оминати, досліджуючи період ЗУНР. Тому постать К. Левицького висвітлена, більшою чи меншою мірою, у багатьох працях присвячених даному періоду. У цьому плані, доцільно виділити праці наступних науковців: Т.Г. Андрусяка, О.А. Вівчаренка, С.Д. Гелея, О.Ю. Карпенка, М.В. Кравчука, В.С. Кульчицького, М.Р. Литвина, С.А. Макарчука,

К.Є. Науменка, Б.Й. Тищика, В.Ф. Солдатенка та ін.

Метою дослідження є висвітлення й оцінка державного, політичного та громадського життя Кості Левицького в процесі державотворення ЗУНР.

З огляду на вищевказане головними дослідницькими завданнями є:

- встановлення і висвітлення основних етапів політичної і державницької діяльності Кості Левицького;
- аналіз й оцінка визначальної, для становлення і розвитку Західноукраїнської Народної Республіки, державної діяльності Кості Левицького;
- окреслення основних проблем державотворення ЗУНР та їх вирішення з участю Кості Левицького;
- обґрунтування визначної ролі видатного політичного державного діяча Галичини кінця 19 століття – першої половини 20 століття Кості Антоновича Левицького в українському державотворенні на західних землях.

У другій половині 19 століття, а саме 18 листопада 1859 р. у містечку Тисмениця (тепер районний центр Івано-Франківської області) в сім'ї священика народився майбутній провідний діяч політичних, громадських та державних установ – Кость Левицький.

Перші кроки у державотворенні Кость Левицький зробив ще навчаючись на юридичних факультетах Віденського та Львівського університетів, де як активний громадський діяч став одним з ініціаторів створення правничого гуртка – фактично першого професійного об'єднання українських правників на західноукраїнських землях [1, с. 25]. Доповідь Левицького «Про Руську правду», виголошена на засіданні гуртка, була опублікована в журналі «Зоря» (1882). Гурткова діяльність була пов'язана з виробленням української юридичної термінології, яка знайшла своє завершення у виданому німецько-українському юридичному словнику (1893).

Після закінчення навчання відкрив у Львові адвокатську колегію, де, одним із перших, став писати українською мовою скарги і подання до суду. Свою активну громадську діяльність Кость Левицький розпочав у товаристві «Просвіта» [2], а саме, він став ініціатором перетворення «Просвіти» з просвітнього товариства на просвітньо-економічне, створивши її новий статут (1890). Крім того, він брав участь у створенні низки інших українських громадських інституцій, зокрема: товариства українських ремісників «Зоря»; першого на західноукраїнських землях споживчого кооперативу «Народна торгівля»; Крайового союзу кредитового, Крайового союзу ревізійного тощо.

Активна громадянська позиція та досвід, здобутий ним у ході роботи в канцелярії Львівського воєводського управління стали початком активної участі Костя Левицького в політичному житті країни. Його розуміння необхідності для боротьби за інтереси українців, створення певного представницького органу послужило основою заснування Української національно-демократичної партії, лідером якої став Кость Левицький.

Політичну діяльність К. Левицького, впродовж якої він прагнув зробити внесок у розвиток правової думки на західноукраїнських землях, можна поділити на певні етапи.

Так на початку своєї кар'єри політик розробляв засади правової думки в Східній Галичині, а також відстоював національні інтереси та проводив активну роботу в Галицькому сеймі та австро-угорському парламенті [6, с. 61].

Варто зазначити, що діяльність Костя Левицького як голови Головної Руської Ради (ГУР), створеної 1 серпня 1914 року у Львові, реформованої в Головну Руську Раду, у великій мірі, була пов'язана із захистом інтересів українського народу на міжнародній арені.

У період створення ЗУНР, коли доводилося прискореними темпами долати відста-

вання від сусідніх народів у різних сферах суспільного життя К. Левицький виступав «титаном політико-правової думки західноукраїнського суспільства». З 19 жовтня 1918 року він очолив галицьку делегацію Української Національної Ради, яка з 9 листопада створила виконавчий орган влади – Тимчасовий Державний Секретаріат [7, с. 152].

В умовах розпаду Австро-Угорської імперії парламентарії сформували Українську Національну Раду, взяли курс на створення незалежної держави. 31 жовтня 1918 р. львівська делегація Ради під проводом Костя Левицького ухвалила рішення про збройне повстання. За твердженням М. Кравчука, Голова Державного Секретаріату К. Левицький і Державне Секретарство військових справ, на чолі з призначеним секретарем Д. Вітовським, видають ряд розпоряджень, якими було затверджено штатно-організаційну структуру Галицької Армії, що базувалася на загальному військовому обов'язку і територіальному принципі командування. Територію Східної Галичини поділено на три військові області і 12 військових округів. Було затверджено військову присягу [3, с. 24; 8, с. 29]. Крім того, К. Левицький здійснював й інші заходи з розбудви власного війська, зокрема, він був учасником урочистого освячення 1-го подільського полку УСС Галицької армії, яке відбулось 3 грудня 1918 р.

9 листопада УНРада під головуванням Костя Левицького схвалила опрацьовану за його участі тимчасову Конституцію ЗУНР.

Уряд діяв два місяці і за цей час сформував правові й організаційні засади ЗУНР. Але наприкінці грудня 1918 р. політичний діяч подав у відставку з посади керівника уряду, хоча він ще залишався членом УНРади і головою партії [4, с. 153].

Після відставки Кость Левицький очолював комісію виборчого законодавства УНРади. У липні 1919 року, через відступ УГА за Збруч, переїхав до Відня, увійшов до складу уряду ЗУНР як уповноважений у справах преси та пропаганди, згодом – закордонних справ. Очолював делегації ЗУНР на міжнародних конференціях у Ризі (1920), Женеві (1921), був членом делегації ЗУНР на Генуезькій конференції (1922). Очолював Комітет політичної еміграції. Після самоліквідації уряду у 1923 р., як реакції на рішення Ліги Націй про анексію Східної Галичини, повернувся до Львова.

У міжвоєнний період Кость Левицький входив до Центрального комітету Українського національно-демократичного об'єднання, але вирішальної ролі у політиці в цей період вже не відігравав. Очолював Союз українських адвокатів, працював на посадах директора «Центробанку», входив до складу Навчальної ради адвокатів Польщі. Кость Левицький проявив себе як історик, опублікував ряд праць: «Історії політичної думки галицьких українців 1848-1914 рр.» (1926), «Історії визвольних змагань галицьких українців у часи світової війни 1914-1918 рр.» (1928-1930), «Великий зрив» (1931) тощо. Наукову працю «Історію політичної думки галицьких українців» досі вважають фундаментальною працею з історії українського національного руху ХІХ ст.

У 1939 р., з приходом радянських військ, К. Левицького було заарештовано, а звільнено через 20 місяців напередодні німецько-радянської війни [5].

Після повернення політик заснував та очолив Українську Національну Раду, 30 червня 1941 року оунівці проголосили Українську державу, де Кость Левицький очолив Раду Сеньйорів (передпарламент – з 6 липня, із 30 липня 1941 р.– УНРада). У тому ж році 12 листопада помер та був похованим у Львові.

Отже, Кость Левицький – один із видатних політичних діячів Галичини кінця ХІХ століття – першої половини ХХ століття, що все своє життя присвятив боротьбі за волю українського народу, за створення української держави та її захисника і гаранта Української Галицької Армії. Саме він був яскравим представником нової генерації української

світської інтелігенції, що стала рушійною силою в українському державотворенні. Його енергія та завзятість, активна участь у багатьох громадських організаціях і незламний дух стали фундаментом формування нової політичної еліти на Галичині. Цей політичний, державницький, громадський досвід має продовження і на сьогоднішній день.

Список використаних джерел:

1. Андрусак Т., Голобін В. Кость Левицький – політичний діяч ЗУНР. *Міжнародна наукова конференція*. Івано–Франківськ, 1993. С. 25–26.
2. Гелей С.Д., Томашик Л.С. Кость Левицький – визначний діяч української кредитної кооперації в Галичині в кінці XIX – першій половині XX століття. *Вісник Львівської комерційної академії*. Львів, 2009. Вип. 8. 292 с.
3. Кравчук М. Організаційно-правові засади формування війська ЗУНР. *90-річчя утворення Західноукраїнської Народної Республіки: досвід та уроки*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль, 2008. С. 21–26.
4. Литвин М., Науменко К. Кость Левицький. Західноукраїнська Народна Республіка. 1918-1923. Уряди. Постаті. Львів, 2009. 350 с.
5. Мудрий В. Левицький Кость. Енциклопедія українознавства. Париж – Нью-Йорк, 1962. С. 1268.
6. Регульський В. Правнича думка у творчій спадщині та діяльності Костя Левицького. *Етнічна історія народів Європи*. 2001. №11. С. 61–64.
7. Тищик Б. Кость Левицький – видатний галицький державно-політичний та громадський діяч. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2012. Випуск 56. С. 147–158.
8. Кравчук М.В. Армія в державотворенні Західноукраїнської Народної Республіки: організаційно-правові засади. *Актуальні проблеми правознавства*. Збірник наукових праць ЮФ ТНЕУ. Випуск 3. Тернопіль. 2017. С.25–30.

ЄВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ – ВИДАТНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ДІЯЧ ЗУНР

МАТ'ЯШ Каріна Георгіївна,
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Постановка проблеми. На сучасному етапі формування України як незалежної і правової держави помітно посилюється інтерес до вітчизняної історії, не тільки серед науковців, але і серед громадськості. Громадянське суспільство України прагне дізнатись не про ті події, що були подані і деформовані радянською владою і цензурою, а об'єктивні причини, проблеми і факти, з якими зіштовхнулись їх співвітчизники декілька десятиліть тому. Зокрема, М. Кравчук акцентує увагу на важливості наукового пошуку щодо персоналій діячів, котрі відіграли особливу роль у історії держави і права, що істотно збагачує методологічний інструментарій історика держави і права, надає йому нові